

Building area

eli miksi maalaaminen ei riitä

Hugo Murtoniemi

Kuvataiteen maisterin opinnäyte

Maalaustaiteen koulutusohjelma

Taideyliopiston kuvataideakatemia

4.10.2023

**TAIDE-
YLIOPISTO**

✘ KUVATAIDEAKATEMIA

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Johdanto	4
Näyttelystä	6
Teoksista	7
Videoteos	8
Palsa, Nug ja Amok-juoksu	15
Tiloista	19
Ensimmäiset askeleet	24
Kaupunkitilasta	26
Maalauksen moniaistillisuudesta	30
Building area eli: miksi pelkkä maalaaminen ei riitä	33
Lähdeluettelo	37

Tiivistelmä

”We are not only painting, we are also building area”

-EY ONE, elokuvassa Pirates, 1999

Kuvataiteen maisterin kirjallinen opinnäytteeni koostuu kuvallisesta ja sanallisesta dokumentaatiosta töistäni, jotka olivat esillä Kuva/tila galleriassa kuvataideakatemian kevätnäyttelyssä vuonna 2022. Kevätinäyttelyssä esillä olleessa videossa esiintyvät teokset ovat yhä esillä niille varatuilla paikoillaan: kätkettynä Helsingin alle. Loput kaksi teosta -ironista kyllä- katosivat koulun tiloista jäljettämiin.

Tässä opinnäytteen kirjallisessa osassa avaan ja käyn läpi teosteni taustoja, syitä, ajatuksia ja teemoja. Käyn myös läpi teoksissa käyttämiäni materiaaleja ja sitä, minkälaista roolia ne näyttävät taiteellisessa prosessissani, jota lähestyn, sen monimutkaisuudesta huolimatta, lähtökohtaisesti maalauksena. Pyrin myös tarkastelemaan hamstraamisen, valtaamisen, tunkeutumisen ja piilottamisen roolia työssäni, ja mitä nämä asiat tarkoittavat minulle yhdessä ja erikseen ja miksi minulle on tärkeää toimia juuri tällä tavalla. Toisin sanoen etsin vastausta kysymykseen: miksi ”pelkkä” maalaaminen ei riitä. Olen pyrkinyt myös palaamalla lapsuuden ja nuoruudenkokemuksiini Oulussa selventämään itselleni mistä tämä työskentely -ja elämäntapa on lähtöisin ja miksi siitä luopuminen tuntuu lähes mahdottomalta, ja päinvastoin myös, miksi sen harjoittaminen on äärimmäisen kokonaisvaltainen kokemus, joka vaikuttaa elämääni lopulta -sen tuomasta epävarmuuden tunteesta huolimatta- kuitenkin positiivisesti.

Käyn myös läpi minuun vaikutuksen tehneitä kuvataiteilijoita, kirjailijoita ja muusikoita, minkälaisista tunnelmista ammennan ja minkälaiset tyyllisuuntaukset ovat joskus inspiroineet minua ja saaneet minut jatkamaan, näkemään työni merkityksellisenä.

Johdanto

Kuvataiteen maisterin kirjallinen opinnäytteeni koostuu kuvallisesta ja sanallisesta dokumentaatiosta töistäni, jotka olivat esillä Kuva/tila galleriassa kuvataideakatemian kevätnäyttelyssä vuonna 2022. Kevätinäyttelyssä esillä olleessa videossa esiintyvät teokset ovat yhä esillä niille varatuilla paikoillaan: kätkeytyneinä Helsingin alle. Loput kaksi teosta -ironista kyllä-katosivat koulun tiloista jäljettämiin.

Tässä opinnäytteen kirjallisessa osassa avaan ja käyn läpi teosteni taustoja, syitä, ajatuksia ja teemoja. Käyn myös läpi teoksissa käyttämiäni materiaaleja ja sitä, minkälaista roolia ne näyttävät taiteellisessa prosessissani, jota lähestyn, sen monimutkaisuudesta huolimatta, lähtökohtaisesti maalauksena. Pyrin myös tarkastelemaan hamstraamisen, valtaamisen, tunkeutumisen ja piilottamisen roolia työssäni, ja mitä nämä asiat tarkoittavat minulle yhdessä ja erikseen ja miksi minulle on tärkeää toimia juuri tällä tavalla. Toisin sanoen etsin vastausta kysymykseen: miksi ”pelkkä” maalaaminen ei riitä. Olen pyrkinyt myös palaamalla lapsuuden ja nuoruudenkokemuksiini Oulussa selventämään itselleni mistä tämä työskentely -ja elämäntapa on lähtöisin ja miksi siitä luopuminen tuntuu lähes mahdottomalta, ja päinvastoin myös, miksi sen harjoittaminen on äärimmäisen kokonaisvaltainen kokemus, joka vaikuttaa elämääni lopulta -sen tuomasta epävarmuuden tunteesta huolimatta- kuitenkin positiivisesti.

Käyn myös läpi minuun vaikutuksen tehneitä kuvataiteilijoita, kirjailijoita ja muusikoita, minkälaisista tunnelmista ammennan ja minkälaiset tyyliuuntaukset ovat joskus inspiroineet minua ja saaneet minut jatkamaan, näkemään työni merkityksellisenä

Työskentelyssäni näen yhtymäkohtia mm. Kalervo Palsan, Antti Nyysölän, Tarja Pitkänen-Walterin, Jussi Kiven, sekä Sauli Sirviön työskentelyyn. Lisäksi minuun ovat vaikuttaneet vahvasti erilaiset muusikot, mainittakoon esimerkiksi edesmennyt Perttu Häkkinen, sekä taiteilijanimellä I-F (Inter-ference) esiintyvä, yksi hollantilaisen ”viemärielektron” pioneereista, jonka äänimaailmoista olen onnistunut ammentamaan teoksiini kenties kaikkein eniten. Kirjailijoista voitaneen mainita Tove Jansson, Mihail Bulgakov ja Arto Melleri.

Lisäksi suurena vaikuttajana, inspiraation lähteenä ja ikuisena ihailun kohteena minulle toimivat lukuisat, jo uransa lopettaneet, sekä yhä aktiiviset graffitimaalari- ja taiteilijakollegat, joiden kekseliäisyytensä sekä periksiantamattomuutensa tekee minut jatkuvasti onnelliseksi ja hieman kateelliseksi. Lopuksi kerron myös prosessista, joka kulkee nimellä ”Building Area” ja jonka alle olen onnistunut huputtamaan kaiken työskentelyni, maalauksesta ja dyykkaamisesta tunkeutumiseen, paikkojen sotkemiseen, sekä pelkästään ajan viettämiseen eriskummallisissa paikoissa. Kaikki opinnäytteessä esiintyvä kuvamateriaali on itse kuvaamaani, ellei toisin mainittu.

Haluun kiittää Juksu Kuusosta, jota ilman en olisi saanut videoteostani valmiiksi.

Opinnäytteeni ohjaajana toimi Timo Vaittinen

Opinnäytteen tarkastajat ovat Sakari Tervo ja Timo Heino

Näyttelystä

Opinnäytteeni taiteellinen osa koostui neljästä fyysisestä työstä, sekä yhdestä videosta, jonka tarkoitus on esittää kaksi teosta, jotka eivät olleet fyysisesti paikalla keväänäyttelyssä. Vaikka näyttelyssä nähdyn videon ”tukena” nähdyt kaksi teosta eivät olleet suinkaan tarpeettomia tai vähempiarvoisia, pyrin silti osoittamaan, että opinnäytteeni taiteellisen osan pääpaino on videolla, ja siinä esiintyvillä töillä sekä niiden ympäristöillä. Näin ollen seinälle ripustetut kaksi teosta ilmentävät pikemminkin työskentelyn maalauksellista puolta, prosessia teosten takana. Lisäksi opinnäytteeni kirjallisen osan pyrkimys on tuoda ilmi työskentelyprosessia, jonka lopputulemana ei välttämättä ole saada aikaan teosta, jonka voisi esittää totutun galleria- tai museoympäristön ehdoin vaan ottaa kantaa kysymykseen mikä on teos ja miten se esitetään.

Videoteokseni (”Nimetön”) on kuvattu kahdessa erikoisessa tilassa, jotka olen valjastanut ikään kuin näyttely -ja varastotiloiksi töilleni, ns. ”loppusijoituspaikoiksi” joissa teokset muuttuvat osaksi tilaa ja jatkavat elämäänsä sen mukana, mahdollisesti myös tilasta häviten tai lopulta -mikäli aika niin suo- tuhoutuen. Teokset on valmistettu löydetystä materiaaleista, joita olen kerännyt liikkuessani kaupunkitilassa, sen oimuisissa sopukoissa, katvealueissa ja epäpaikoissa, jotka ovat joko tarkoituksellisesti tai vahingossa onnistuttu maastouttamaan ympäristöön siten, että ihmiset eivät yleisesti ottaen kiinnitä niiden läsnäoloon huomiota. Näissä kahdessa tilassa yhä tänäkin päivänä rapistuvat teokset ovat valmistettu sinkitylle peltilevyille alkydimaalista, metallilakasta, paperista ja valonherkästä ”musteesta” joka on valmistettu hopeanitraatista. Toiset kaksi teosta (kummatkin nimeämättömiä) jotka olivat läsnä keväänäyttelyssä, ovat valmistettu niin ikään löydetystä materiaalista. Isompi näistä oli valmistettu kolmesta eri kasaan liimatusta värikkäästä pressusta ja mustasta alkydimaalista, ja toinen oli teipattu yhteen kahdesta, nyt jo purettua rakennusta ja sen sähköpiirustuksia esittävästä kartasta.

Teoksista

Kaikki esillä olleet teokset valmistuivat kevään 2022 aikana. Minulla oli vaikeuksia päättää, minkälaisia teoksia haluan esitellä ja ennen kaikkea, miten haluan niitä luettavan ja mitä haluan niillä käsitellä. Tämä osittain siksi, että en ollut varma, missä tilassa saan teokseni esitellä ja miten se vaikuttaa teosteni luentaan.

Vaikka taiteilijalla teoksen sanallistamisen kautta on jonkin verran tekemistä sen kanssa, miten teoksia luetaan, en ikinä halunnut liiaksi ohjata katsojan ajatuksia tai olla päättämässä siitä, miten niitä katsotaan, minkä taiteenalan kaanoniin ne halutaan katsoa kuuluvan tai mitä maalaukseni mahdollisesti esittävät. Lisäksi olen havainnut liian pitkien selostusten tappavan mielenkiinnon teosten suhteen: vaikuttaa siltä, että yleisö ei jaksa lukea liian pitkiä tekstejä, tai yksinkertaisesti halua säilyttää etäisen, mielikuvamaisen suhteen teokseen, jonka myötä katsoja saa itse päättää mitä teos esittää. En myöskään halua -enkä ole koskaan osannut- omistautua yhdelle tyyliisuuntaukselle tai medialle; teosteni tekniikat ovatkin kaikkea videon ja piirustuksen väliltä. Uskon ympäristön tuottamien vahvojen ärsykkeiden vaikeuttavan sekä keskittymistäni että kykyäni pysytellä kiinnostuneena yhtä asiaa kohtaan. Käyttämällä kerättyä materiaalia pääasiallisena työvälineenäni pyrin myös häivyttämään omaa kädenjälkeäni ja perinteistä maalia siveltimellä kankaalle -jälkeä teoksistani, korvaamaan sen jollain muulla. Olen kiinnostunut luomaan maalauksia, joissa ei ole välttämättä lainkaan maalia, vaan värisommittelu ja erilaiset ”maalausjäljet” ovat saatu aikaan yhdistelemällä erilaisia readymade-objekteja ja kaupunki-infran kappaleita. Maalausjäljen virkaa voivat näin ollen näytellä esimerkiksi hometäplät, korrosio ja erilaiset asioiden tuotannossa syntyneet kaavamaiset rakenteet. Maalausten esittämisympäristön laajentuessa osaksi teosta, listaan voi lisätä betonirakenteiset obstaakkelit, seinät ja niistä valuvan kalkin ja muun liejun, sähköjohdot, kaikenlaiset venttiilit ja vedenpinnan heijastumat sekä kosteuden. Täten pyrin saamaan teoksesta ja sen esittämisympäristöstä aikaan moniaistillisen kokemuksen, josta myöhemmin lisää.

Olen kiinnostunut myös ajan kulumisesta, niin pienistä hetkistä kuin pitkistä kausista ja kaikesta niiden välillä. Pyrin tutkimaan tätä aihetta monin eri tavoin, mutta kevätnäyttelyn teokseni käsittelevät aihetta kenties säilyvyyden näkökulmasta. Haluan teosteni toimivan jonkinlaisena ajan

kulumisen, sen muutoksen kuvaamisen välineenä sekä jonkinlaisina muistijälkinä kulkemisesta, keräämisestä ja läsnäolosta tavoilla, joita harva harjoittaa ja paikoissa, joissa harvat kulkevat.

Videoteos

Toteutin videoteoksen Mini-DV kasetille ja kuvasin materiaalia sitä varten noin 20 minuuttia, josta lopulliseen teokseen löysi tiensä 9 minuuttia ja 21 sekuntia. Olisin halunnut kuvata teoksen kaitafilmille mutta lopulta valitsin DV-formaatin parista eri syystä. Ensiksikin digitaalinen HD-laatuinen kuva ei tullut kysymykseen, sillä en kokenut liian terävän kuvanlaadun olevan tähän tarkoitukseen ”käyttäjäystävällinen” enkä halunnut formaatin olevan ristiriidassa teosten esittämisympäristöjen tunnelmien kanssa, vaan tahtoinkin sen olevan samalla tavalla nuhjuinen, ikään kuin puhuen samaa kieltä. Filmille kuvaaminen olisi ollut liian hankalaa sillä en ole ammattilainen, ja talven kääntyessä kevääseen minulla alkoi olla hieman kiire enkä uskonut voivani järjestää tarvittavaa apua filmille kuvaamiseen: filmi jäi.

Käytännön syiden lisäksi kallistuin kyseisen formaatin kannalle sen alakulttuurisen arvon vuoksi: suuri osa 90-luvun lopulla ja 2000-luvun alkupuolella kuvatuista graffitielokuvista on kuvattu Mini-Dv:lle. Näissä ”opetusvideoissa” kuvanlaatu on rakeinen ja näyttelee suurta roolia painostavan mutta kutsuvan tunnelman rakentamisessa. Pieneen lapseen nämä kotitekoiset elokuvat tekivät suuren vaikutuksen musiikkivalintoihin, tunkeutumisiin ja kommandopipoihin pukeutuneine vandaaleineen¹. Halusin kokeilla, miltä oma työskentelyni näyttäisi tällä formaatilla. Keskusteltuani formaattiin liittyvistä kysymyksistä ohjaajani Timo Vaittisen kanssa, hän puolsi ajatusta ja uskoi sen tukevan teosteni tunnelmaa.

Kuvasin kaiken materiaalin ystäväni ja kollegani Juksu Kuusosen avustaessa valaistuksessa, ripustuksessa ja kuvauksessa. Kuvaamiseen ja ripustamiseen meni yhteensä kaksi päivää, joskin teosten tekemiseen sekä niitä varten tarvittavan materiaalin keräämiseen käytettyä aikaa on mahdoton mitata. Yleensä tosin työskentelen melko nopeasti.

¹ Dirty Handz 3 – Search & Destroy, 2007

Nimetön, Spray, alkydimaali, hopeanitraatti ja löydetty paperi kattopeltilevylle, 2022.

Kuvakaappaus videoteoksesta "Nimetön"

Ensimmäinen videollani esiintyvä teos (Nimetön, 2022) on 12-osainen maalaus, löydetylle materiaalille löydetyllä maalilla toteutettu maalausinstallaatio, joka keskustelee paitsi sille valitun tilan, myös kahden muun tilan kanssa. Ensimmäinen näistä on luonnollisestikin kuvataideakatemian galleriatila, johon ikään kuin siirsin teoksen alkuperäisen näyttelytilan kera videon muodossa. Videolta on nähtävillä sisäänkäynti, valon määrä (tai lähinnä sen puutos) sekä

autenttinen äänimaisema, joka on - liikenteen kaukaista huminaa lukuun ottamatta- piinallinen ja kostea hiljaisuus, johon sekoittuu aika-ajoin tippuvan vesipisaran ääni tai kuvaajan liikkumisesta johtuva rasahdus kivisellä maalla. Mikä videolta ei välity, on homeen ja lian, hiljalleen mätänevän rakennuksen löyhyä sekä tilan epämukavan ahtaaksi tekevä kallioseinä, josta johtuen katsojan on mahdotonta päästä ”normaalin” ja miellyttävän tarkasteluetaisyyden päähän teoksesta, hahmottaakseen sen kokonaisuutena. Kolmas tila, jonka kanssa teos keskustelee, on alue, josta teoksessa käytetyt materiaalit on hankittu.

Teoksen materiaalit, niin pohjamateriaalina käytetty metalli, maalit ja metallin päällystykseseen käytetty paperi, ovat kaikki samasta lähteestä kerättyjä. Käyttämällä näitä jollain tasolla harvinaisia ja ainutlaatuisia materiaaleja, joilla on ollut aiemmin toinen tarkoitus, tallennan palan häviävää teollisuushistoriaa maalauksen muotoon ja paketoin tämän muiston kaupungin sisään jonkun löydettäväksi. Teoksessa käytetty valkoinen maali ja metallinkappaleet ovat kerättyjä Kalasataman kaasutehtaan alueelta, tarkemmin erään nyttemmin jo puretun rakennuksen maanalaisista tiloista. Teokseen voi täten suhtautua vaikkapa eräänlaisena vahvasti abstrahoituna, konseptualisoituna maisemamaalauksena, joka tarkastelee elinkeinoelämän ja kaupunkitilan muutosta ja sen valtasuhteita materiaalivalintojen ja esittämiskäytäntöjen avulla. Toisaalta irrotettuna nykyisestä ympäristöstään, tuotaessa osaksi normaalimpaa näyttelytilaa, teoksen luentatapa ja arvot pelkistyisivät ”pelkäksi maalaukseksi” ja sitä alettaisiin lukea maalaustaiteen historian ja tyyliuuntausten kautta. Ainoa järkevä tapa käsitellä maalauksella muuta aihetta, kuin maalausta itseään, on nähdäkseni toteuttaa ripustus ja/tai sen tekoprosessi jossain asiaankuulumattomassa paikassa. Tästä toki voidaan vääntää -ja väännetäänkin- kättä jatkuvasti maalausta käsittelevissä keskusteluissa.

Toinen videolla esiintyvistä teoksista on niin ikään koostettu löydetyistä materiaalista, ja piilotettu kaupungin alle jatkamaan elämäänsä. Toisin kuin edellä mainittu maalaussarja, joka pyrkii käyttämään hyväkseen modernin, minimalistisen, tilaan viittaavan maalaustaiteen keinoja väri- ja materiaalivalintojensa kautta, tämän teoksen synty tapa ja tarkoitus on erilainen. 12-osainen maalaus erottuu pimeässä käytävässä vähässäkin valossa johtuen punatiiliseinän tummasta väristä, jota vasten valkoinen alkydimaali jopa hohtaa. Tämä isokokoinen löytömateriaalista koostettu veistos puolestaan on ripustettu tilaan ”piiloon.” Halusin luoda teoksen, joka ei kyseisessä tilassa ehkä olisi niin selkeästi teos, joka maastoutuisi tilaan materiaalin ja estetiikan

kannalta; teoksen, joka voisi mahdollisesti selvitä ja jatkaa elämäänsä, mikäli tilaan astuisi ”vastapuolen edustaja” -kaupungin työntekijä esimerkiksi sähköasennusta tai ilmanvaihtoa tarkistamaan.

Nimetön, 2022. Metallilakka, ja hopeanitraatti sinkitylle metalliputkelle, joka leikattu kolmeen osaan, avattu ja kiinnitetty yhteen. Kuvakaappaus videoteoksesta ”Nimetön.”

Tämäkin teos keskustelee paitsi sitä varten valitun tilan, ja koulun näyttelytilan kanssa, myös kolmannen tilan kanssa, joka sijaitsee maan alla: hylätyn pommisuojan sisäänkäynnillä. Teokseen käytetty sinkitty peltilevy on leikattu irti tarpeettomaksi käyneestä sadevesiputkesta, sahattu kolmeen osaan ja auki ja levitetty puoliympyrän muotoon. Tämän jälkeen teoksen osat ovat iskuporakonetta käyttäen pultattu tilassa sijaitsevaan betoniseinään, ikään kuin perinteistä maalausripustusta tavoitellen. Teos on muodoltaan kuin moninkertainen suurennos aaltopeltilevystä, tai vastaavasti miniatyyri kaarihällirivistöstä tai viljasiilosta, joiden

arkkitehtuurisena ominaispiirteenä voidaan pitää putkilonmuotoisia julkisivurakenteita, jotka ulottuvat kattoon saakka.

Helsinkiläinen kuvataiteilija Antti Nyyslä on tehnyt teoksia löytömateriaaleista ja maalannut alkydimaaleilla ja muilla erikoismateriaaleilla bitumista eristysteippiin. Nyyslään teoksista mieleenpainuvimpia ovat olleet hänen aaltopeltilevyille toteuttamansa maalaukset ja kollaasit, joita hän on päällystänyt mm. aaltopahvilla ja tiskiräteillä. Oma teokseni -suurennos aaltopellistä on sen sijaan päällystetty moninkertaisella kerroksella metallilakkaa, jonka pitäisi hidastaa korroosiota ja kulumista, mutta joka on, sen oikein vaikuttaessa, käytännössä huomaamaton. Vaikka molempien valintojen voidaan katsoa olevan jollain lailla esteettisiä, oman teokseni päällystys muuttuu silmin havaittavaksi vasta vuosien saatossa, jolloin aletaan huomata mahdolliset käsittelemättömät alueet taikka ohuimmat kerrokset. Toisin sanoen: aika tekee sen mahdollisesti näkyväksi eräänlaisen negatiivisen altistumisprosessin kautta.

Pressulle toteutettu kollaasimaalaukseni oli tukemassa videota, esittelemässä työskentelyn lähtökohtaa ja alkupistettä: maalaamista ja ympäristön havainnointia materiaalin keräämisen kautta. Siinä missä videoteos ei selkeästi ota kantaa kierrätetyn materiaalin käyttöön, saati maalaamiseen prosessina, pyrin isohkolla maalauksella tuomaan esille kummatkin näkökulmat työskentelyyni. Teos oli valmistettu kolmesta löydetyistä pressukankaasta, epoksiliimasta ja mustasta alkydimaalista. Kiinnitin teoksen osat toisiinsa kiinni epoksilla, jonka jälkeen maalasini oranssia pressun palasta imitoivan suorakulmion muodon mustalla alkydimaalilla teoksen vasemmalle puolelle. Varmistaakseni maalin kiinnittymisen muovista valmistettuun, kosteutta hylkivään pressurakenteeseen, käytin maalin päälle kiiltävää spraylakkaa, joka kuivuessaan muodostaa kovan kalvon ja edesauttaa maalin kestoa. Teoksella ei sinällään ole varsinaista kuva-aihetta, ja teoksen ”aihe” on yksinkertaisesti luoda abstrakti maalaus juuri näillä nimenomaisilla materiaaleilla. Toisaalta kuva-aiheena voitaneen pitää kaupunkitilassa tapahtuvan liikkumisen ja läsnäolon kokemuksen tavoittelua käytetyn materiaalin kautta.

Nimetön, 2022. Kollaasi. Kuva: Petri Summanen

Kahdesta sähköpiirustuskartasta koostettu teokseni, myös nimetön, oli kasattu yhteen yksinkertaisesti kaksipuolisella teipillä, ja kiinnitetty seinään nitojalla. Hankin nämä kyseiset, nyttemmin jo koulun tiloista kadonneet piirustukset eräästä purkutuomion saaneesta teollisuusrakennuksesta. Olin materiaalinhankintakierroksella, tekemässä tutkimusta Itä-Helsingissä, ja huomasin tämän rakennuksen olevan tyhjillään, mutta selkeästi vielä hyväkuntoinen. Ilokseni huomasin konttorin rapun olevan auki ja päätin tarkastella tiloja hieman lähempää. Sähkökartat olivat siististi rullattuna pahviputkeen konttorihuoneen nurkassa ja nappasin ne onnellisena mukaani. Asettelemalla karttoja päällekkäin, tarkastellessani niiden olemusta ja sisältöä, huomasin niiden olleen valmistettu jostain mielenkiintoisesta, ikään kuin muovisesta paperista, joka haisi hieman palaneelle ja oli läpikuultavaa. Halusin tehdä kunniaa tälle mielenkiintoiselle ja aika harvinaiselle materiaalille, antaen sen säilyä samanlaisena kuin löydettyäessä, ilman minun kädenjälkeäni. Tästä teoksesta en ole onnistunut saamaan parempaa

kuvaa, sillä kummatkin työt katosivat koulun työhuoneelta, eikä kukaan näyttänyt tietävän asiasta mitään.

Yleiskuva näyttelyripustuksesta. Kuvassa sähköpiirustuksista koottu teos vasemmalla seinällä.

Kuva: Petri Summanen

Suhtaudun kaikkeen tekemiseeni maalaamisena. Tai pikemminkin, tarkastelen lähes kaikkea työskentelyäni maalauksellisesta näkökulmasta, jossa kaikki tekemäni on osa suurempaa kokonaisuutta, ja jossa lopulta levitän aineita ja materiaaleja päällekkäin, pyrkien illuusion tai mielikuvaan tilasta tai tunnelmasta, pakottaen katsojan tarkastelemaan jonkinlaisen kehyksen sisään aseteltua yhdistelmää muotoa, pintaa ja väriä. Näiden töiden kuva-aiheet vaihtelevat melko lailla, mutta yleisesti ottaen pyrin tekemilläni maalauksilla kiinnittämään huomiota teoksen materiaalisuuteen, osoittamaan maalausta imitoivan kuvan rakentamiseen korvikemateriaaleilla. Kaiken työskentelyni läpikantavana aiheena voidaan pitää kulkemista, muistamista ja tunnetta läsnäolosta ja täten maalaaminen, neliönmuotoisen kuvan tekeminen on muodostunut minulle tavaksi käsitellä ja esitellä tätä aihetta.

”Mie maalaan vaikka paskalla” -Kalervo Palsa

Työskentelyssäni näen -jostain kumman syystä- yhtymäkohtia mm. Kalervo Palsan työskentelyyn, joka on yksi minuun voimakkaimmin vaikuttaneista maalareista koskaan, johtuen todennäköisesti siitä, että luin hänen päiväkirjansa 22-vuotiaana aloitettuani juuri opinnot kuvataideakatemiassa. En ole ikinä ollut figuratiivisen maalauksen tekijä enkä juurikaan ollut kiinnostunut Palsan maalauksista kuvina, pikemminkin viehätyin teosten ja kirjoitetun sanan voimakkaasta yhteydestä ja mahdollisuudesta tarkastella syitä teosten takana. Teoksista vaikutti kumpuavan jotakin, jota ei voinut estää; joka ei pysynyt tekijän sisällä vaan etsi aktiivisesti ulospääsyä. Tekstejä lukiessa kävi perin selväksi, että maalaaminen oli Palsalle ei vain väline, vaan pikemminkin ainoa keino olemassaoloon ja kommunikaatioon ympäristön kanssa. Maalauksissaan hän käytti, tarpeen vaatiessa, vaikka hammastahnaa tai ulostetta². Palsa myös maalasi aktiivisesti Miranol-maalilla³, josta muodostui yksi lempivälineistäni sen esteettisen arvon, mutta myös sen käyttötarkoituksen vuoksi: Miranol on alkydimaali, suunniteltu kaluste -ja teollisuuskäyttöön. Keräillessäni maalipurkkeja tyhjästä teollisuusrakennuksista ja milloin mistäkin olen päätenyt omistamaan suuren määrän alkydimaaleja. Lisäksi koen suurta vetoa kaiken maailman purnukoita ja törppöjä kohtaan sekä niiden sisällön että etikettien vuoksi. Pyrinkin jatkuvasti keräämään lisää maaleja ja rakentamaan suurta kokoelmaa, joka itsessään olisi jo vaikuttava näky. Samalla käyn keskustelua teoksen rajanvedosta: tarvitseeko teoksen toteuttamiseen varsinaisesti tehdä mitään ”perinteistä?” Voisiko pelkkä kokoelma erilaista roinaa, kuten maalipurkkeja, pressuja ja papereita, muodostua itsessään kuin jatkuvasti kasvavaksi maalaukseksi, joka arkistoituaan levittäytyy pitkin seiniä, lattioita, pursuilee hyllyjen välistä...

² Pitkänen, Maj-Lis, (2015)

³ Pitkänen, Maj-Lis, (2015)

Kokoelma maaleja ja muuta rojua hylätys- ja uudelleen vallatussa tunnelissa. Berliini, Saksa, 2022

Maalauksellisesti resonoivaa säälää ja rautatieinfraa, Chemnitz, Saksa, 2022.

Myöhemmin innostuin valtavasti Palsan teoksesta "Amok-juoksu" jossa pellolla seisoskelevat pukumiehet tulevat puukotetuiksi hengiltä psykoottisessa tilassa olevan henkilön toimesta. Päässäni onnistuin kääntämään oman kuvataiteellisen työskentelyni eräänlaiseksi jatkuvaksi "Amok-juoksuksi" jossa tosin ihmisuhreja välttämättä käytän kohteenani julkista tilaa ja kapitalistisen yhteiskunnan tarjoamia resursseja, pysähtymättä miettimään mihin tämä kaikki johtaa ja mikä sen aiheuttaa.

Ruotsalainen kuvataiteilija NUG esittää performanssivideossaan ”It’s so fresh i can’t take it” nähdäkseen oman tulkintansa graffitin tekemisestä: ympäristön sekopäisestä tuhoamisesta. Näen tämän teoksen⁴, ja Nugin videoteosten yleensä ilmentävän graffitimaalauksen Amok-puolta; päämäärätöntä sekoilua minkä tahansa välineen kanssa, jolla jälkeä saa aikaan, ja uhrin asemaa näyttelee julkinen tila sekä yksityisomaisuus, joiden kimppuun alakulttuurista sairastunut käy armotta ja voimiaan säästelemättä -myös seuraamuksia pelkäämättä ja juurikaan niitä miettimättä.

Tarja Pitkänen-Walter käsittelee kirjassaan *Liian haurasta kuvaksi – maalauksen aistillisuudesta* maalauksen uudelleen keksimistä sen materiaalivalintojen ja esittämiskäytäntöjen kautta. Omien sanojensa mukaan hän ”rakentaa näyttelynsä siten, että koko esitystila muodostuu ikään kuin maalaukseksi, jonka sisään kävellään.”⁵ Oma tapani käsitellä kenties samankaltaista ideaa on sen sijaan esitellä teoksiani ympäristöissä, joissa suoraa rajanvetoa teoksen ja tilan välillä ei ole, ja jossa voin täten jollain tasolla omia osaksi teostani koko sitä ympäröivän ”rinnakkaistodellisuuden.” Voitaneen jopa sanoa, että on vaikea välillä hahmottaa, mikä objekti tai rakenne on kuulunut tilaan jo aiemmin ja mikä on minun itseni lisäämää. Muistan opettajani Päivi Takalan huomauttaneen seminaarissani Vallilan työhuoneella, että työhuoneellani on vaikea hahmottaa eroa teoksen ja muun ”sisustuksen” välillä. Suhtaudun tähän edelleen jokseenkin ylpeästi. Tämä käy varsinkin toteen teoksessa, joka on toisena esillä videoteoksessani, joka esitettiin Kuvataideakatemian keväänäyttelyssä Kuva/Tila galleriassa vuonna 2022. Teoksen varsinainen tarkoitus, kuten jo edellä mainitsin, on pysyä huomaamattomana: piileskellä tilaan tunkeutuneena sen estetiikkaan naamioituneena, muotonsa ja materiaalinsa, jopa korroosionsa turvin! Pyrin myös käyttämään teoksissani moniaistillisia materiaaleja: aineita ja *ajallisia tapahtumia*, jotka olisivat koettavissa -otollisessa ympäristössä- esimerkiksi haju -ja kuuloaistein.

⁴ Nug & Pike – It’s so fresh i can’t take it, 2000

⁵ Pitkänen-Walter 2006

Tiloista

Tulin törmänneeksi kumpaankin videolla esiintyvään tilaan puolivahingossa, ikään kuin ”muista syistä.” En kuitenkaan täysin vahingossa, ottaen huomioon jatkuvan ja auttamattoman kiinnostukseni kaiken maailman loukkoja ja koloja kohtaan. Olin jo aiemmin pannut merkille toisen näistä sisäänkäynneistä, sen ollessa huomattavasti ilmeisempi eikä lainkaan piilossa. Kuvittelin kuitenkin, tai lähinnä toivoin, näiden ovien ja luukkujen johtavan jonnekin pidemmälle, syvemmälle ja ennen kaikkea täysin muualle. Minulla oli mielessäni käsitys kaupungin alla risteilevien tunneleiden suunnista, niiden kulmien jyrkkyydestä sekä mielestäni täysin relevantti, todellisuuteen pohjaava mielikuva pakollisten hätäuloskäyntien sijainnista. Olin kuitenkin osittain väärässä ja törmäsin umpikujiin. Myöhempi tutkimus ja käyskentely näissä aiemmin mainituissa käytävissä osoitti, etten ollut hirveästi hakoteillä: tunneleita ja erikoisia tiloja risteilee useissa eri kerroksissa eivätkä ne ole välttämättä yhteydessä toisiinsa⁶.

Lopputuloksena ei siis tuottanut pettymystä, vaikka pääasiallinen tarkoitukseni – huomaamaton pääsy Helsingin metrokäytäviin- tulikin vesitetyksi sillä erää. Myöhemmin tämä ongelma tuli ratkaistuksi.

Kumpikin tila valikoitui käyttöni tiloja yhdistävien tekijöiden vuoksi. Alla muutama syy listattuna:

-Tilojen keskeinen sijainti

-Niiden löytötapa eli yhdistävä syy tunkeutumiseen

-Mahdollisuus viettää aikaa häiritsemättä, eli ilmeisesti myös työskennellä

-Tilojen epäselvä käyttötarkoitus

-Erikoislaatuiset olosuhteet, jotka vaikuttavat ulkomaailmaan poissulkevalla tavalla (esim. ääni ja valo)

-Sisäänkäynnin ilmeinen epämiellyttävyyshankaluus

⁶ Jussi Kivi, 2015

-Suorat seinät ripustukseen!

Syitä voisi toki luetella enemmänkin mutta yllä mainitut muodostivat mielestäni kokonaisuuden, jonka jälkeen näiden tilojen valjastaminen palvelemaan jotain niinkin asiaankuulumatonta kuin korkeakoulutettu kuvataide, tuntui lähinnä jo velvollisuudelta. Minulla oli jo jonkin verran kokemusta työskentelystä tällaisissa sijainneissa, olinhan jo esimerkiksi useaan otteeseen käynyt kamppailua tuntemattoman henkilön kanssa eräästä Helsingin valtaväylän sisään rakennetun tunnelin herruudesta yrittäessäni rakentaa paikkaan eräänlaista lähiötä. En ikinä tavannut heppua mutta aina kun vaihdoin lukon, meni muutama päivä ja uusi ilmestyi tilalle. Tiedän ettei se ollut kaupungin työntekijöiden asettama este, sillä olen perillä lukoista, joita he yleensä käyttävät. Tämä projekti keskeytyi kuitenkin lopulta ikävällä tavalla: tunneli tyhjennettiin sinne hamstraamistani tavaroista ja ovet hitsattiin kiinni. Myöhemmin olen pohtinut asunnon rakentamista toiseen videollani esiintyvistä tiloista. Tätä samaa ovat hieman menestyksekkäämmin harjoittaneet kuvataiteilijakaksikko Adams & Itso, jotka ovat tunnettuja asuntojen rakentamisesta sellaisiin paikkoihin, kuten Spree-joen varressa sijaitsevaan bunkkeriin Berliinissä ja Kööpenhaminan päärautatieaseman alle hylättyyn konehuoneeseen⁷. Tähän materiaaliin tutustuminen jo nuorella iällä on todennäköisesti toiminut osaltaan ruokkimaan kiinnostustani epätavallisissa olosuhteissa toimimiseen.

”Eräänä päivänä päätin painua maan alle, sillä maailma on ONTTO”⁸

⁷ Overground 2, 2006

⁸ Jussi Kivi, 2015

Näkymä maanalaisista tunneleista Helsingissä vuonna 2021

Ote muistiinpanoista kesältä 2019

"Tila: noin 30-40 metriä pitkä, katto nousee pikkuhiljaa ylöspäin seuraten viereen rakennettua tietä. Lattialla patjoja, pahviroskaa, muinaisia asumisen merkkejä, lasolipullo jne.. Tyylikkää, koskemattomat tiiliseinät, ei edes tägejä, mikä on loistavaa. Ikkunat muurattu umpeen ja vaneroitu, ei muuta sisäänpääsyä rakennukseen. Tien ääni katoaa todella nopeasti, kallio- ja tiiliseinät pitävät äänet ulkona. Ei sähköjä, ei mitään mitä voisi käyttää hyödyksi. Paitsi ne suorat seinät.. Täytyy varmaan tuoda joku teos tänne, ehkä jopa pitää näyttely. Metrokäytäviin ei pääsyä, paitsi tiedän, että tuon talon läpi, mutta sinne ei ole asiaa ilman että rysäyttää seinästä sisään. Ehkä jonakin päivänä laajennan toimintaa. Ihan ensimmäiseksi lukko tuohon oveen ettei kukaan muuta asumaan. Sen jälkeen katsotaan mihin itse ryhtyy."

Tekstistä käy ilmi, että toinen tila on ollut, niin kutsuakseni, "hallussani" jo aika pitkään, tätä kirjoittaessa lähes neljä vuotta. Meillä oli erään ystäväni kanssa tapana jonkin verran harjoittaa oman käden oikeuden ja kaupunkitilan tutkimuksen jonkinlaista yhdistelmää, eli saksia auki kaiken maailman räppänöitä ja ovia, joiden takaa joko puhalsi lämmintä ilmaa tai jotka sijaittivat jonkin vetoavan ja kutsuvan rakennelman läheisyydessä. Avaimien hankkiminen, reitin avaaminen,

tarkoitti mielessäni siirtymistä ”seuraavalle tasolle:” riippumattomuuteen tuurista, sattumasta tai muiden avusta. Se tarkoitti mahdollisuutta tulla ja mennä miten haluaa, huomaamattomasti ja ajankohdasta riippumatta! Enää minun ei tarvinnut kytätä aukinaisia räppänoitä tai työmaita vaan minulla oli pääsy kaupungin mitä mielenkiintoisimpiin sopukoihin, mahdollisuus jatkaa pidemmälle ja syvemmälle.

Tämän myötä työskentelyäni voikin tarkastella jonkinlaisen salatieteen näkökulmasta. Ovien avaamisen, tunkeutumisen ja jopa fyysisten avaimien hankkimisen erilaisiin tiloihin ja julkisiin kulkuvälineisiin eli ”seuraavalle tasolle” siirtymisen voi nähdä toimivan kuin initiaatoriittinä tai rituaalina, jonka ansiosta näiden tekojen harjoittaja siirtyy – ei vain fyysisesti – vaan myös henkisellä tasolla uuteen tilaan. Kirjassa ”Hengen Aarteet – Esoteria Suomen Taidemaailmassa 1890–1950” käydään läpi initiaatoriittien piirteitä ja niiden pyrkimyksiä seuraavalla tavalla:

”Initiaatiota ja siihen liittyvää muutosprosessia on pidetty yhtenä esoteerisuudelle leimallisena piirteenä. Esoteerisuus perustuu ajatukselle korkeammasta, salatusta tiedosta, johon voi vihkiytyä vain tietynlaista kaavaa, polkua tai toimintamallia seuraamalla. Toisin sanoen salatun viisauden hallitseminen vaatii initiaatiota. Tähän on perinteisesti haettu apua kokeneemmilta mestareilta tai korkeammilta olennoilta – niiltä, joiden on jo uskottu tuntevan korkeamman tiedon salat. Esoteerinen vihkimys rakentuu yleensä tarkasti määritellyistä rituaaleista tai muista käytännöistä ja harjoitteista, joiden on tarkoitus muuttaa kokijaansa oleellisella tavalla. Se voi vaikuttaa hänen elämänsä, olemukseensa tai esimerkiksi havainnoida ja ymmärtää todellisuutta.”⁹

Itselleni näiden ”initiaatoriittien” läpikäyminen ja tietynlaisten elämäntapojen sekä asenteiden omaksuminen oli paitsi -halutessani elää ja työskennellä tahtomallani tavalla- pakollista, myös niin kokonaisvaltaista, että se vaikutti pysyvästi tapaani tarkastella ympäröivää maailmaa. En toisaalta koskaan ajatellut toimivani tällä tavalla pyrkiäkseni muuttamaan persoonallisuuttani tai nostamaan itseäni henkisesti uudelle tasolle. Jossain vaiheessa huomasin tottuneeni adrenaliiniin ja jännitykseen siinä määriin, etten enää ollut peloissani ja pystyin alkamaan havainnoida ympäristöjä rauhassa ja keskittyneesti, kuin minulla olisi lupa siihen.

⁹ Hengen Aarteet – Esoteria Suomen Taidemaailmassa 1890–1950, s.8

Näkymä videolla toisena esiintyvän teoksen loppusijoituspaikasta Helsingin Kalliossa. Vuosi todennäköisesti 2019.

Ensimmäiset askeleet

Elettiin vuotta 2006 ja Oulussa kuvataideluokkien käytössä ollut, lepakkoluolana tunnettu vanha voimala paloi osittain maan tasalle. Tämä tapahtuma vaikutti yhtä aikaa negatiivisesti kuvataideopetukseen koko kaupungissa, mutta myös vapautti kyseisen voimala-alueen alakulttuurinharjoittajien ja nuorison käyttöön; ihmisten, jotka eivät olleet – syystä tai toisesta- kiinnostuneita viettämään aikaa ns. ”normaaleissa” paikoissa tai kykeneväisiä kokemaan yhteenkuuluvuuden tai merkityksellisyyden tunnetta ympäröivän maailman kanssa: ihmisten, jotka halusivat olla rauhassa. Tämä paikka sai, tulipalossa romahtaneen katonsa vuoksi nimen Raunio. Raunio taisi olla myös ensimmäisiä paikkoja, joissa sain mahdollisuuden tutkia ajan kulumista tutustuen tulipalojätteeksi luokiteltuun tavaraan, jota vanha rakennus pursuili, ja jota paikalliset hipit hyödynsivätkin aika lailla taideteoksissaan ja rakennellessaan ties mitä.

Samoihin aikoihin, johtuen koulumatkastani läpi kaupungin, havaitsin reitin varrella olevan korttelin verran hylättyjä puutaloja, joiden ikkunoita ei oltu vielä naulattu kiinni. Ensimmäiset tutkimusmatkat tähän kiinteistöön tehtiin erään ystäväni isän kanssa, joka innostui ajatuksesta pihistää kaakeliuuneista niihin kuuluvat venttiilit ja luukut. Näiden kahden, myöhemmin uudelleen kaavoitetun alueen tyhjentyminen aiheutti sen, että molemmat paikat olivat ns. ”uusiokäytössä” ja toivottivat tervetulleeksi joukon ihmisiä, joita kiinnosti lähinnä harjoittaa joutilaisuutta turvallisessa, autonomisessa ympäristössä, jonka säännöt saa sanella itse. Myöhemmin tämä tyhjentynyt puutaloalue laajeni koskemaan koko Etu-Lyötyn ratapihan läheisyydessä olevaa pienteollisuusaluetta, ja harjoitimme ystäväneni jonkinlaista esiasteella olevan urban exploring - toiminnan ja talonvaltauksen yhdistelmää.

Muistikuvat ajalta ovat hieman hämärät, mutta noin vuonna 2009–2011 tyhjjeni myös vanha Raision siilo, autokaupat, varastot ja koko teollisuusalue Toppilan sataman alueelta, joka tunnettiin Oulussa nimellä Paskaranta. Näihin aikoihin kuvataiteellinen toimintani käsitti lähinnä graffitin tekemistä, välineinä varastetut spraymaalit ja kotitekoiset tussit, ja kaupunkitilan tutkiminen kehittyi huomaamatta pikkuhiljaa tavaksi.

Paskarannan tyhjeneminen, teini-ikäisen näkökulmasta vapautuminen, tarkoitti jotain enemmän kuin muutaman joutavan puutalon näennäinen omistaminen. Alue oli valtava ja sijaitsi ikään kuin kaupungin pahalla puolella. Raision siilo, sen vieressä kummitteleva ”Tuttipullo” ja kaikki

rakennukset muodostivat yhdessä valtavan seikkailupuiston, jonka ylpeinä omistajina olivat teini-ikäiset pojat ja tytöt. Nämä alueet, rakennuksineen, tunnelmineen ja pienine yksityiskohtineen hajusta ääneen ja visuaaliseen sci-fi ilmapiiriin, sekä ennen kaikkea kokemus itsemääräämisoikeudesta ja vapaudesta, tekivät minuun lähtemättömän vaikutuksen, joka ajoi minut etsimään samankaltaisia kokemuksia aikuisiällä ja pyrkimään yhä pidemmälle kaupungin sisään, sen ihon alle.

Myöhemmin sain tilaisuuden tehdä ensimmäisiä huomioitani kaupunkitilassa ja edelleen yhteiskunnassa vallassa olevasta muutoksesta tarkastelemalla näitä alueita, jotka toimivat esimerkkeinä kotikaupunkini elinkeinomuutoksesta, siirtymästä jälkiteolliseen aikakauteen. Paskaranta kaavoitettiin uusiksi, osa vanhoista silloista räjäytettiin maan tasalle, kun taas osaan rakennettiin loft-asuntoja, ja alue muuntui pikkuhiljaa nuorison ja muiden friikkien seikkailupuistosta tavalliseksi tylsäksi, hieman paremman tulotason omaavien ihmisten nukkumalähiöksi. Tämä osittain aiheutti minussa niin voimakkaan pakokauhun tunteen, että jouduin piakkoin muuttamaan pois kotikaupungistani, tajutessani kaavoittamattoman alueen tuoman turvan olevan vain illuusio, ja katoavan silmänräpäyksessä, kun jonkun mieleen juolahtaa harjoittaa hieman sijoitustoimintaa.

Osittain edellä mainittujen seikkojen ansiosta erääksi tärkeimmistä ja perimmäisistä syistä työskentelytavalleni ja edelleen opinnäytetyölleni muodostui pikkuhiljaa jonkin asteinen ”kamppailu” (kuulostaa dramaattisemmalta kuin onkaan) nyky-yhteiskunnassa vallassa olevaa ilmiötä vastaan, jossa kaikenlainen vaihtoehtotoiminta ja diy-kulttuurit katoavat kaupunkitilasta niiden luonnollisten elinympäristöjen -joutomaiden ja kaavoittamattomien alueiden- häviämisen myötä. Vaihtoehtoisten elämäntapojen ja alakulttuurien harjoittaminen käy pikkuhiljaa hankalaksi, lopulta merkityksettömäksi ympäristöissä, jotka eivät mahdollista norkoilua ja tähtäävät ennen kaikkea taloudelliseen tuottavuuteen ja kliniseen, hallittuun ilmapiiriin. Kyllästyneenä ja alakuloa tuntien aloin etsiä keinoja ja sisäänpääsyjä paikkoihin ja alueisiin, joissa vallitsisi samanlainen tyhjyyden ilmapiiri, jotka olisivat jollain tasolla salassa ja joissa edelleen voisin hyvillä mielin ja kenenkään häiritsemättä harjoittaa lempiaktiiviteettejani: joutenoloa ja vapauden tunnetta. Tällaisten tilojen löytyminen ja niiden aktiivinen koluaminen puolestaan johti siihen, että aloin ajatella niiden hyötykäyttöä, ei vain resurssina tai inspiraationa, vaan esittämisen- ja varastointiympäristönä, joka tarjoaa mahdollisuuden tutkia tilan vaikutusta -niin fyysistä kuin henkistä- esitettyyn työhön.

Kaupunkitilasta

Kuvataiteilija Sauli Sirviö kirjoittaa kirjassaan *Glitchinkerääjä, 2020* kaupunkitilan supistumisesta ja sen yksipuolistumisesta, joka vääjäämättä aiheuttaa erilaisten vaihtoehtokulttuurien ahtaalle ajautumisen ja lopulta kuoleman. Hänen mukaansa ”diy-kulttuuri ja luovuus ovat kohtaamassa sukupuuton urbaanissa miljöössä. Eksentrisen ihmistyyppi ja vaihtoehtoinen toiminta ovat katoamassa uuden normaaliuden keskeltä.”¹⁰

Sirviö on myös kunnostautunut erikoisissa paikoissa työskentelyssä ja teosten niissä esittämisessä. Edelleen samaisessa kirjassa hän kertoo, yllättäen omieni kanssa kovin samankaltaisten syiden vuoksi, alkaneensa etsimään töidensä esittämiseksi ja ylipäättään työskentelylleen sopivia mielenkiintoisia sijainteja ja tiloja, joissa voisi viettää aikaa kenenkään häiritsemättä ja ”olla jouten.”¹¹ Uskonkin vahvasti joutilaisuuden ja norikoilun näyttelevän tärkeää roolia kuvataiteilijan elämässä, ja uskon myös sen sietämisen kehittämällä olevan huomattavia positiivisia vaikutuksia ihmiseen, jonka elämä on jatkuvassa epävarmuudessa, niin taloudellisessa kuin eksistentiaalisessa.

Tämä osaltaan, yhdessä kaupunkitilan jatkuvan muutoksen kanssa, on johtanut minut ajattelemaan rakennustyömaita ja sitä, mikä on muutoksen suunta ja kenen ehdoilla sitä toteutetaan. Vaikka rakennustyömaat kiinnostavat minua esteettisestä näkökulmasta ja vaikka pystynkin hyödyntämään niitä työskentelyssäni loiseläimen lailla, olen yhtä aikaa peloissani ja surullinen tarkastellessani kaupunkitilaa ja sen ”kehitystä.” Olenkin yhä sitä mieltä, että pitäisi rakentaa majoja ja hökkeleitä, ihan kuin lapsena tehtiin lähimetsiin ja joutomaille. Pidän -Sirviön lailla- olemisen vapauden ja viihtyisän, valvomattoman ajanvieton puolta, ja koen kaavoittamattoman alueen luovan suojaa ja turvallisuuden tunnetta. Toisaalta törmään jatkuvasti eriäviin mielipiteisiin, jotka antavat minulle syytä epäillä valtaväestön joutuneen jonkinlaiseen massahypnoosiin: hoitamattomat ja jopa vain hieman epäsiistit tilat ja alueet nähdään epäviihtyisinä ja jopa vaarallisina, merkkeinä siitä, että kontrolli on menetetty. Tunnetuin tähän näkemykseen tähtäävä, erittäin puolueellinen tutkimus on luonnollisesti nimeltään Broken Windows -teoria, joka pyrkii osoittamaan asuinalueiden rappion lähtevän liikkeelle yhdestä

¹⁰ Sirviö, 2020

¹¹ Sirviö, 2020

hoitamattomasta läntistä, joka houkuttelee lisää vandalismia, asunnottomia ja huumeidenkäyttäjiä puoleensa. Juuri tätä teoriaa on aktiivisesti käytetty mm. graffitin vastaisissa kampanjoissa eri maissa, esimerkkinä vaikkapa Helsingin kaupungin vuosina 1998–2009 käymä Stop Töhryille -kampanja.^{12 13}

¹² Kelling, George L. & Wilson, James Q.: Broken Windows : The police and neighborhood safety. *The Atlantic*, maaliskuu 1982, s. 29–38.

¹³ https://fi.wikipedia.org/wiki/Stop_t%C3%B6hryille

Esteettisesti sekä tunnelmallisesti kiinnostavia sijainteja Helsingissä ja Lahdessa. Ilmeisesti 2019.

Joutomaata Helsingissä kesällä 2020.

Maalauksen moniaistillisuudesta

Suomalainen taidehistorian tutkija Roni Grén kirjoittaa synestesiasta seuraavalla tavalla: ”Synestesialla tarkoitetaan yksilöllistä kokemusta, jossa jonkin aistin normaalisti välittämät tuntemukset sekoittuvat vähintään yhden toisen aistin normaalisti välittämien tuntemusten kanssa”¹⁴

Olen pyrkinyt, sekä tietoisesti että todennäköisesti myös tiedostamatta käsittelemään tätä aistikokemusten sekoittumistilaa useissa teoksissani, joissa esimerkiksi käytetty materiaali aiheuttaa minulle esimerkiksi vahvan fyysisen kokemuksen tai tunteen. Esimerkiksi jokaisella äänellä on nähdäkseni oma muotonsa, niin kehossa tuntuvana reaktiona kuin näkyvänä liikkeenä, kaavamaisena kuviona, hälynä näkökentän reunassa, piikikkäänä kutinan tunteena vasemmassa kyynärvarressa... Asian sanallistaminen on hankalaa enkä ole tehnyt asiasta juurikaan tutkimustyötä, joten joudun pohjaamaan koko tämän kappaleen lähes pelkästään omiin kokemuksiini ja havaintoihini kaikista niistä asioista, jotka resonoivat minulle muillakin taajuuksilla kuin niille voisi olettaa olevan yleisesti ottaen ominaista.

Työskentelen lukuisten eri materiaalien kanssa ja minulle on ominaista yhdistellä teoksissani maaleja, paperia, metallia ja mitä nyt hyvänsä voi kuvitella löytävänsä hylätyistä teollisuusrakennuksista, ratojen varsilta tai vaikkapa kaupungin arkistokäytössä olevasta bunkkerista, johon pääsee ryömimällä viemäriä pitkin. Teen myös raakaa kuratointia sen suhteen, millä on oikeus päästä kokoelmiini, mitä roolia se mahdollisesti voi arkistossani näytellä, voiko sitä käyttää esimerkiksi taideteoksen luomiseen vai onko sen arvo olemassa vain osana koko muuta kokoelmaa. Kohtaan jatkuvasti mielettömiä määriä äärimmäisen mielenkiintoista ja käytännössä täysin käyttökelpoista, välillä arvokasta ja jopa salaiseksikin luokiteltua materiaalia, joka yksinkertaisesti vaatii päästä mukaani, huutaen hyllyltään nimeäni tai iskien minulle säteilevää silmänsä ilmanvaihtokuilun pohjalta. Törmään myös äärimmäisen tylsään sälään, joka ei yksinkertaisesti resonoi minulle millään tavalla. Toisin sanoen: siinä joko on tai ei ole fiilistä.

¹⁴ Grén, 2017

Eräs tärkeimmistä ja minuun eniten vaikuttavista asioista tässä maailmassa on ääni. Ei pelkästään musiikki vaan kaikki ääni, tuulettimista linnunlauluun ja rullaportaiden rytmikkästä kalkatuksesta tuuleen ja veden ropinaan rantakiviä vasten kevätyönä. Ympäröivän maailman äänistä, kuin yhtä lailla musiikistakin voi oikeissa olosuhteissa rakentua juuri oikeanlainen kulloiseenkin tilaan sopiva äänimaisema, tilan ja kehon täyttävä positiivinen kokemus, joka aiheuttaa minussa tietynmuotoisen ja näköisen tunteen, jota kuvailen sanalla *kuomu*.

Hollantilainen elektromuusikko I-f on tietääkseni musiikillaan päässyt lähimmäksi tätä kuomun olemusta, jopa niinkin hyvin, että häntä on kiittäminen siitä, että keksin ylipäänsä minkä muotoinen on "se fiilis." Työskennellessäni kevätnäyttelyn töiden parissa, kuuntelin jatkuvalla syötöllä levyä "*I-F Portrait of a dead girl II – the conclusion*" jonka äänimaailmat saivat minut osaltaan toteuttamaan kaksi teosta, jotka esiintyivät kevätnäyttelyssä esillä olleessa videossa. Ensimmäisessä niistä, 12-osaisessa maalauksessa olen taivuttanut mustalla spraylakalla tätä "kuomua" ikään kuin leveäksi ja siivekkääksi muodoksi kulkemaan läpi teoksen, palasesta toiseen. Toisessa videolla esiintyvässä teoksessa, kolmiosaisessa, avatuista metalliputkista kasaamassani työssä olen pyrkinyt tätä kokemusta kohti taivuttamalla nämä putkenkappaleet kuin kaarihallin muotoon. Kokemukseni tästä kuomusta, sen olemuksesta, on kenties kaikkein helpoiten rinnastettavissa juurikin bunkkeriin, kaarihalliin tai mihin tahansa kaarevakattoiseen, tietyillä materiaaleilla toteutettuun rakennukseen tai tilaan. Kenties sattumaa, mutta työhuoneeni sijaitsee maan alla, kaarevakattoisessa vanhassa väestönsuojassa. Kokemukseni on, että ajan viettäminen ja sen kuluminen tämän kyseisen muodon alla(!) on yleisesti ottaen perin viihtyisää ja joutuisaa: hommat tuntuvat luistavan!

Olen yrittänyt ikuistaa tätä tunnelman kokemusta teoksiini hyödyntäen materiaalivalintoja, muotoa sekä niille valittua tilaa, pyrkien saamaan aikaan tilallisia, moniaistillisia maalausinstallaatioita, joissa kaikki tilassa toimivat elementit muodostavat yhdessä tämän lievästi kaarevanmuotoisen tunteen. En tosin usko, että sen kokeminen on juurikaan muille kuin itselleni mahdollista, mutta yhtä kaikki koen tärkeäksi yrittää selventää tätä asiaa. Tällä tavoin pyrin osoittamaan, kuinka on mahdollista käyttää lähdemateriaalina ja jopa kuvastona äänimaailmaa sekä tunnelmaa. Yhtä lailla yritän osoittaa, kuinka materiaaleilla ja asioilla yleensä voi olla joillekin ihmisille useampia ja yllättävämpiä ominaisuuksia, kuin niille yleisesti ajatellaan olevan ominaista.

Näkymä ikuistettuna "kuomun" sisältä. Helsinki, 2021

Building area eli: miksi pelkkä maalaaminen ei riitä

”Every style, vandalism, theft, graffiti, building area¹⁵”

-EYONE TPK, elokuvassa Pirates

Pyrin jatkuvasti laajentamaan elinpiiriäni kyetäkseni harjoittamaan työskentelymetodeitani ja elintapaani. Olen esimerkiksi jollain tasolla pakkomielteinen ajatuksesta tuntee jokainen Suomen kaupunki edes jotenkuten. Osittain elinympäristömme rakennemuutoksesta johtuen olen alkanut tunkeutumaan kaupungin sisään; sen alle, niveliin, väliin jääviin tiloihin ja aidatuille alueille varmistaakseni, että saan tarvittaessa olla rauhassa. Toisaalta pyrin esittelemään töitäni epätyypillisissä ympäristöissä, joten pyrin myös valitsemaan paikkoja, joihin joku saattaa joko halutessaan tai vahingossa törmätä. Tämä työskentelytapa -tilojen valtaaminen ja niissä esittäminen- on kulmakivi toiminnassa, jota kutsun humoristisesti nimellä Building area.

Termi Building area esiintyy tiettävästi ensimmäisen kerran ranskalaisessa, milleniumin vaihteessa julkaistussa graffitielokuvassa Pirates. Elokuvan tekijät ovat Pariisin lähiöistä, ja haastattelusta tehty englanninkielinen käännös ontuu. Mysteeriksi jää, tarkoittaako ”EYONE” todella ”pinta-alan” ja oman territorion laajentamista vandalismin keinoin, vai onko asialla jokin tuntematon, vähemmän filosofisempi tarkoitus. Haastateltava luettelee kaikkia graffitin tekemisen osa-alueita, joissa hänen jenginsä pyrkii olemaan aktiivinen ja building area tulee mainituksi sellaisten metodien kuin varastelu ja ”supreme hardcore” rinnalla. Hauskuudessaan mielenkiintoista pohdittavaa ja siispä haluankin ajatella, että termi ei ole vain surkea käännös, vaan että se tarkoittaa osapuulleen sitä, mitä *toivon* sen tarkoittavan: kaupunkitilan valtaamista ja oivaltavaa käyttöä.

¹⁵ EY-ONE, 1999

Sisäänkäynti maanlaiseen "kerhotilaan." Käyttötarkoituksia mm. piirtäminen, tupakointi, radion kuuntelu.

Kysymykset kaupunkitilasta ja sen hyödyntämisestä ovat askarruttaneet muitakin kuin allekirjoittanutta. Esimerkiksi brittiläisen ohjaajan Marc Singerin dokumenttielokuva *Dark Days* (2000) tarjoaa kurkistuksen New Yorkissa Manhattanin alla sijaitsevista hyläytyissä junatunneleissa elävien ihmisten elämään. Toisaalta suomesta ponnistanut samanhenkinen toiminta on ikuistettu filmille Lauri Ainalan toimesta, ja puolestaan esittelee Paavoharju-nimisen yhtyeen jäsenten elämää Savonlinnan autiotaloissa ja vanhassa "Tuote" -nimellä kulkevassa siilossa¹⁶. Vaikka yhteistä näille -ja niin monille muille- ihmisille kautta maailman on käyttää kaupunkitilan tyhjiä rakenteita tai väliin jääviä alueita omia tarkoitusperiään varten, on kuitenkin pakollista osoittaa, että siinä missä Ainalan veljekset kumppaneineen tekevät tämän omasta valinnastaan, jopa tietoisesti toimintaa itse dokumentoiden ja osaksi taiteellista työskentelyään kokien, *Dark Days*in henkilökaarti koostuu aidoista kodittomista. Termin "Building Area" käytön kannalta on siis oleellista huomioida harjoittajan syyt, resurssit sekä lähtökohdat kyseiseen toimintaan. Nämä kolme huomionarvoista seikkaa eivät luonnollisestikaan ole toisistaan riippumattomia.

¹⁶ Unien Savonlinna, 2010

Projektillani vastustan kaavoittamattoman alueen ja kontrolloimattomien tilojen katoamista passiivisaggressiivisella metodilla hyödyntäen graffitikulttuurista kuvataiteelliseen työskentelyyni omaksumiani taitoja ja asenteita. Huomatessani kaupunkitilan vääjäämättömän negatiivisen kehityksen ja kasvun tuhoavan valtavasti reittejä ja piilopaikkoja, jyräävän alleen minulle rakkaita, vapautta symboloivia ympäristöjä, käänsin katseeni sisäänpäin. Päätin tunkeutua kaupungin sisään, jonka maanpäällisissä osissa ei ole joko tilaa tai rahallisesta näkökulmasta mahdollisuutta toimia ja elää haluamallani tavalla, mutta jota -paradoksaalista kyllä- tarvitsen kuin huumetta mikäli haluan ammentaa niistä voimista, resursseista ja ympäristöistä, joita työskentelyssäni hyödynnän. Toisaalta kartoittamalla näitä tyhjiä tiloja ja väliin jääviä alueita olen todennäköisesti kykenevä myös järjestämään tulevaisuudessa koko joukon taidenäyttelyitä, joiden teokset jäävät -maisterinäyttelyn videoteosten lailla- elämään elämänsä maan alle ja odottamaan maailmanloppua, ydinsotaa tai vedenpaisumusta. Olen myös kiinnostunut ajatuksesta kuratoida näissä tiloissa muiden taiteilijoiden näyttelyitä, ja avoin ajatukselle järjestää esimerkiksi elokuvailtoja, musiikkitapahtumia tai mitä tahansa jonka järjestäminen jossain muualla tulisi maksamaan rahaa ja jossa vallitsevat normaalit ja tylsät asuin- tai työtilan säännöt. Silti kaiken tämän perustelun päälle syistä ehkä tärkein on toimia näin, sillä se on yksinkertaisesti mukavaa.

Teoksissani käyttämäni materiaalit -maalit, paperit, pressut jne.- ovat pääosin kerättyjä joko joutomailta tai erikoisista, jollain lailla vaikutuksen tehneistä tiloista. Käyttämällä näitä erikoismateriaaleja, jotka alun perin ovat toimineet joko välineinä infran suojaamiseen tunkeutujilta ja ajan aiheuttamilta rappeutumilta, tai vaihtoehtoisesti tallennusvälineinä muistiinpanoille, ja edelleen esimerkiksi suojina näille muistiinpanoille, otan kantaa -maalauksen ja veiston keinoin- rajanvetoon julkisen ja ei-julkisen tilan välillä, ja kysymykseen mikä on julkista taidetta. Pyrin esittelemään materiaalit sellaisenaan, joko yksin tai yhdessä samanhenkisten materiaalien ympäröimänä, jotta yhteys alkuperäiseen merkitykseen ei katoaisi ja jotta teos ei muuttuisi ”pelkäksi maalaukseksi.”

Vaikka olenkin tässä opinnäytteessä kirjoittanut paljon siitä, kuinka etsin ja käsittelen vapauden sekä turvallisuudenkin tunnetta, haluan myös huomauttaa, että aktivoitunut vahvasti myös erilaisista painostavista tunnelmista, ja koen suurta vetoa vaaran tunteeseen. Joku voisi kenties

väittää minun olevan adrenaliinikoukussa, mutta koen asian olevan hieman monimutkaisempi. Väittäisinkin, että nämä erilaiset, kenties normaalista poikkeavat mielenkiinnon kohteet ja ajanviettotavat tuottavat minulle positiivisia tunteita juuri siitä syystä, että olen oppinut luottamaan tiettyjen ympäristöjen pitävän pelkällä olemuksellaan tunkeilijat poissa, jolloin olen luonnollisesti vapaampi viettämään aikaani, kuinka haluan. Maalaamisen voitaneen täten katsoa olevan sivutuote, eräänlainen lieveilmiö, joka syntyy tarpeesta ja halusta käsitellä ja esitellä tätä maailmaa ja tunnelmaa jonkinlaisessa helposti hallittavassa muodossa.

Lähdeluettelo

Ainala, Lauri, (2010). Unien Savonlinna, 60min, Suomi.

Cytowic, Richard E. (2002)- Synesthesia: A Union of the Senses (Second Edition) The MIT Press

Dirty Handz 3 – Search & Destroy (2007) Dirty Handz Prod. Ranska, 1h16min,

Grén, Roni (2017) – Synesthesia, evoluutio ja taiteet 1870-1920, Tahiti, 3/2017

Isomursu, Anne, Jääskeläinen, Tuomas (1998): Helsinki Graffiti. Matti Pyykkö, Helsinki.

Kelling, George L. & Wilson, James Q.: Broken Windows: The police and neighborhood safety. *The Atlantic*, maaliskuu 1982

Kivi, Jussi, (2015) – Hämäräperäisiä tutkimusmatkoja. Into Kustannus

Kokkinen, Nina, Nylund, Lotta, (2020). Hengen Aarteet – Esoteria Suomen Taidemaailmassa 1890 - 1950, Parvs

Lindblad, Tobias Barentin, Jacobson Malcolm, (2006). Overground 2, Årsta: Dokument Press, Ruotsi

Palsa, Kalervo, (1990). - Kalervo palsan päiväkirjat: 24.7.1962-20.8.1987 WSOY

Pirates (Ranska, 1999). 60min. -Ranska, Englanti

Pitkänen, Maj-Lis, (2015). – Antaa salaman tulla, minä odotan: Kalervo Palsan kirjeitä. WSOY

Pitkänen-Walter, Tarja, (2006). – Liian haurasta kuvaksi. Helsinki: Like: Kuvataideakatemia

Schali, Kirsi – Synesthesia <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2003/04/22/synesthesia>, 22.04.2003

Sirviö, Sauli (2020) – Glitchinkerääjä. Helsinki, Sauli Sirviö.

Singer, Marc (2000) Dark Days, 82min

Anna Leinonen, 2006. Kova isku Myllytullin koulun taideopetukselle. <https://www.kaleva.fi/kova-isku-myllytullin-koulun-taideopetukselle/1993243> (haettu 20.9.2023)